

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie — Irena Obuchowska	9
--	---

CZĘŚĆ I

RODZINA A DZIECKO NIEPEŁNOSPRAWNE

1. Sytuacja rodzin dzieci niepełnosprawnych — Andrzej Twardowski	18
1.1. Systemowy model funkcjonowania rodziny	18
1.2. Przeżycia emocjonalne rodziców	21
1.2.1. Przeżycia emocjonalne rodziców po uzyskaniu informacji o niepełnosprawności dziecka	21
1.2.2. Czynniki warunkujące przeżycia emocjonalne rodziców	27
1.2.3. Przemiany przeżyć emocjonalnych rodziców wraz z rozwojem dziecka . . .	31
1.3. Funkcjonowanie społeczne rodziny	34
1.3.1. Postawy otoczenia społecznego wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin .	34
1.3.2. Społeczna przynależność rodziny	39
1.3.3. Integracja społeczna rodziny	42
1.4. Sytuacja materialno-bytowa i organizacja życia w rodzinie	44
1.4.1. Zmiany w sytuacji bytowej rodziny	44
1.4.2. Zmiany w organizacji życia rodzinnego i w funkcjonowaniu rodziny	47
Bibliografia	52
2. Psychologiczna i społeczna sytuacja dzieci niepełnosprawnych — Lech Kowalewski	55
2.1. Podstawowe założenia	55
2.1.1. Zmienność i zróżnicowanie sytuacji psychologicznej i społecznej dzieci niepełnosprawnych	56
2.1.2. Przystosowywanie się dzieci do niepełnosprawności a przystosowanie do życia .	57
2.1.3. Stadialność procesu przystosowywania się do niepełnosprawności	58
2.1.4. Cechy wspólne procesu przystosowywania się do niepełnosprawności	60
2.2. Dynamika zmian w sytuacji psychologicznej i społecznej w procesie przystosowywania się dzieci do niepełnosprawności	61

2.2.1.	Stadium doznania niepełnosprawności	61
—	Charakterystyka przemian osobowościowych	61
—	Sytuacja psychologiczna	63
—	Sytuacja społeczna	64
—	Stopniowe nabywanie niepełnosprawności	64
—	Uświadomienie sobie własnej odmienności przez dzieci z niepełnosprawnością wrodzoną	65
2.2.2.	Stadium uświadomienia sobie ograniczeń	68
—	Charakterystyka przemian osobowościowych	68
—	Sytuacja psychologiczna	71
—	Sytuacja społeczna	75
2.2.3.	Stadium prób funkcjonowania z niepełnosprawnością	78
—	Charakterystyka przemian osobowościowych	81
—	Sytuacja psychologiczna	82
—	Sytuacja społeczna	86
—	Kontakty z rodzicami	89
2.2.4.	Stadium przystosowania do niepełnosprawności	91
—	Charakterystyka przemian osobowościowych	91
—	Sytuacja psychologiczna	93
—	Sytuacja społeczna	95
2.3.	Zakończenie	98
	Bibliografia	100

3. Ogólne problemy wychowania w rodzinie dzieci niepełnosprawnych —

Ewa Muszyńska 101

3.1. Istota i właściwości wychowania 101

3.2. Cele wychowania dziecka niepełnosprawnego 108

3.2.1. Samodzielność 113

3.2.2. Odporność emocjonalna 120

3.2.3. Optymizm 126

3.2.4. Samoakceptacja 131

3.2.5. Umiejętność funkcjonowania społecznego 137

— Komunikatywność 140

— Prospołeczność i umiejętność współdziałania 144

— Asertywność i umiejętność rozwiązywania problemów interpersonalnych 147

3.3. Środowiskowe uwarunkowania oddziaływań wychowawczych 154

Bibliografia 160

Literatura dla rodziców do części I 163

CZĘŚĆ II

WYCHOWANIE DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Wychowanie dzieci niesprawnych umysłowo 166

1.1. Dzieci z trudnościami w uczeniu się — *Anna Brzezińska* 166

1.1.1. Ogólna charakterystyka funkcjonowania dzieci z trudnościami w uczeniu się 166

1.1.2. Analiza pojęcia „trudności w uczeniu się” 173

1.1.3. Przyczyny odmiennego rozwoju dziecka i trudności w uczeniu się 182

1.1.4. Kliniczny obraz dzieci z trudnościami w uczeniu się	189
Literatura dla rodziców	210
Bibliografia	211
1.2. Dzieci niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim — <i>Irena Obuchowska</i>	212
1.2.1. Uwagi wprowadzające	212
1.2.2. Niepełnosprawność intelektualna i jej przyczyny	218
1.2.3. Charakterystyka dzieci z lekką niepełnosprawnością intelektualną	229
1.2.4. Rewalidacja dziecka w rodzinie	242
Literatura dla rodziców	251
Bibliografia	252
1.3. Dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną — <i>Jolanta Lausch-Żuk</i>	253
1.3.1. Głębsza niepełnosprawność intelektualna jako problem społeczny	253
1.3.2. Charakterystyka głębszej niepełnosprawności intelektualnej	257
1.3.3. Dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną w rodzinie	268
— Wpływ głębszej niepełnosprawności intelektualnej dziecka na atmosferę wychowawczą w rodzinie	268
— Główne problemy rozwoju i potrzeb dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną	272
— Podstawowe zasady rehabilitacji dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną	281
Literatura dla rodziców	290
Bibliografia	291
1.4. Dzieci z autyzmem — <i>Ewa Pisula</i>	295
1.4.1. Charakterystyka zaburzeń autystycznych	295
1.4.2. Dynamika rozwoju dzieci z autyzmem	302
1.4.3. Przyczyny autyzmu	303
1.4.4. Diagnozowanie zaburzeń autystycznych	304
1.4.5. Terapia i edukacja	308
1.4.6. Sytuacja rodziców	311
Literatura dla rodziców	314
Bibliografia	315
2. Wychowanie dzieci niesprawnych sensorycznie	318
2.1. Dzieci niedowidzące i niewidome — <i>Roman Ossowski</i>	318
2.1.1. Ustalenia terminologiczne. Typy dzieci niepełnosprawnych	318
2.1.2. Psychospołeczne następstwa braku lub uszkodzeń analizatora wzroku	320
— Charakterystyka procesów poznawczych	323
— Zachowania społeczne dzieci	325
— Problemy samoakceptacji	329
2.1.3. Możliwości rewalidacji fizyczno-zdrowotnej dzieci w rodzinie	331
2.1.4. Możliwości rozwoju procesów poznawczych dzieci w rodzinie	334
2.1.5. Uczenie się czynności życia codziennego	338
2.1.6. Kształtowanie postawy samoakceptacji	341
2.1.7. Miejsce rodziny w systemie rewalidacji dzieci niewidomych i niedowidzących	343
Literatura dla rodziców	347
Bibliografia	348

2.2. Dzieci z wadą słuchu — <i>Włodzimierz Pietrzak</i>	350
2.2.1. Podstawowe pojęcia, definicje	350
2.2.2. Rodzaje i przyczyny wady słuchu	352
2.2.3. Rozwijanie sprawności fizycznej i umiejętności samoobsługi	354
2.2.4. Początki nauczania dziecka z wadą słuchu	357
2.2.5. Sposoby i środki porozumiewania się z dzieckiem z wadą słuchu	361
2.2.6. Wzbogacanie doświadczeń życiowych przez zabawę	368
2.2.7. Miłość rodzicielska wobec dzieci z wadą słuchu	370
2.2.8. Wychowanie słuchowe dziecka z wadą słuchu — <i>Aniela Korzon</i>	375
Literatura dla rodziców	377
Bibliografia	379
3. Wychowanie dzieci niesprawnych ruchowo — <i>Barbara Szychowiak</i>	381
3.1. Specyfika rozwoju dziecka niesprawnego ruchowo	381
3.1.1. Nieprawidłowości narządu ruchu — ich geneza i klasyfikacja	382
3.1.2. Niepełnosprawność wrodzona jako czynnik modyfikujący rozwój dziecka	385
3.1.3. Niepełnosprawność nabyta jako czynnik dezorganizujący psychiczne funkcjonowanie dziecka	389
3.2. Sytuacje trudne w życiu dziecka niesprawnego ruchowo	393
3.2.1. Sytuacje trudne związane z leczeniem	394
3.2.2. Sytuacje trudne związane z interakcjami społecznymi	395
3.2.3. Kształtowanie psychicznej odporności	401
3.3. Pozytywny stosunek do siebie i świata	405
3.3.1. Samoakceptacja	406
3.3.2. Prawidłowy obraz innych ludzi	412
Literatura dla rodziców	415
Bibliografia	415
4. Wychowanie dzieci niesprawnych somatycznie	417
4.1. Dzieci przewlekłe chore — <i>Elżbieta Wielgosz</i>	417
4.1.1. Przewlekła choroba dziecka jako sytuacja traumatyzująca i jej wpływ na rozwój psychiczny dziecka	417
— Co to jest choroba przewlekła?	417
— Zaburzający wpływ procesu chorobowego na rozwój psychiczny dziecka	419
4.1.2. Psychologiczne problemy leczenia	422
— Pobyt dziecka w szpitalu	422
— Ograniczenia związane z leczeniem	427
— Specyficzne formy leczenia	430
— Operacje i zabiegi chirurgiczne	430
— Dializoterapia	431
— Chemioterapie i radioterapie	432
4.1.3. Zagadnienia wychowawcze u dzieci przewlekłe chorych	433
— Środowisko rodzinne dziecka przewlekłe chorego	433
— Reakcje rodzeństwa chorego dziecka	436
— Dziecko przewlekłe chore w szkole	437
— Szpital jako środowisko wychowujące	439

4.1.4. Pomoc rodzinie dziecka przewlekłe chorego	442
Literatura dla rodziców	449
Bibliografia	450
4.2. Dzieci somatycznie odmienne — <i>Barbara Jugowar</i>	451
4.2.1. Odmienność somatyczna dziecka jako problem psychologiczny	451
4.2.2. Mechanizm wpływu odmienności somatycznych na rozwój i zachowanie się dziecka	453
4.2.3. Charakterystyka wybranych odmienności somatycznych	459
— Zaburzenia wzrostu	459
— Zakłócenia wagi ciała	466
— Deformacje twarzy	476
— Interseksualizm	479
4.2.4. Oddziaływania wychowawcze wobec dziecka odmiennego somatycznie	483
Literatura dla rodziców	484
Bibliografia	485
5. Wychowanie dzieci z zaburzeniami mowy — <i>Małgorzata Fechner</i>	487
5.1. Trudności w mówieniu jako specyficzny typ niesprawności dziecka	487
5.2. Rozwój mowy dziecka	488
5.2.1. Ocena rozwoju mowy dziecka	488
5.2.2. Kompetencja językowa a rozwój mowy dziecka	489
5.2.3. Stadia rozwoju mowy dziecka	490
5.3. Opóźniony rozwój mowy	494
5.4. Zaburzenia mowy u dzieci	496
5.4.1. Zaburzenia artykulacji u dzieci	497
5.4.2. Psychogenne zaburzenia mowy	499
5.4.3. Zaburzenia mowy w organicznych uszkodzeniach mózgu	504
5.5. Rola rodziny w kształtowaniu prawidłowej mowy dziecka — profilaktyka logopedyczna	508
5.6. Poradnictwo logopedyczne dla dzieci	510
Literatura dla rodziców	512
Bibliografia	513
6. Wychowanie dzieci o niesprawności sprzężonej — <i>Andrzej Twardowski</i>	515
6.1. Dzieci głuchoniewidome	516
6.2. Dzieci z porażeniem mózgowym	523
6.3. Dzieci niepełnosprawne intelektualnie niesłyszące oraz niepełnosprawne inte- lektualnie niewidome	533
Literatura dla rodziców	539
Bibliografia	540
7. Pomoc rodzinom dzieci niepełnosprawnych — <i>Andrzej Twardowski</i>	543
7.1. Instytucjonalne formy pomocy	544
7.1.1. Instytucje służby zdrowia i pomocy społecznej	544
7.1.2. Instytucje oświatowe i placówki spółdzielczości inwalidów	548
7.1.3. Niektóre trudności we współpracy z instytucjami	555
7.2. Stowarzyszenia rodziców i organizacje inwalidzkie	558

7.2.1. Stowarzyszenia rodziców	559
7.2.2. Organizacje inwalidzkie	563
7.3. Pedagogizacja rodziców	566
7.3.1. Oddziaływania informacyjne i poradnictwo	568
7.3.2. Kształtowanie u rodziców umiejętności niezbędnych przy wychowywaniu niepełnosprawnego dziecka	572
7.4. Oddziaływania psychoterapeutyczne	574
7.4.1. Psychoterapia rodziców	575
7.4.2. Psychoterapia niepełnosprawnych dzieci	577
Bibliografia	579

Postawia do kolejnych wydań	583
Postawie do wydania II — <i>Irena Obuchowska</i>	583
Postawie do wydania III — <i>Irena Obuchowska</i>	585
Postawie do wydania IV — <i>Irena Obuchowska</i>	587